

Bijlage 3 bij Raadsinformatiebrief monitor jeugdhulp Wassenaar 2024

Zaaknummer Z/25/102065/455836

Toelichting dashboard jeugdhulp Wassenaar 2024

In deze bijlage geven we een toelichting op de cijfers in het dashboard jeugdhulp Wassenaar 2024 en de ontwikkelingen van de kosten in 2024. De cijfers betreffen het overgrote deel van de totaalkosten van regionaal ingekochte tweedelijns jeugdhulp, via het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (SbJH).

Wat opvalt is dat na een stijging van het totaal aantal unieke cliënten in 2023, er in 2024 een daling in het aantal unieke cliënten te zien is. Dit zou kunnen impliceren dat het verder verstevigen van het lokale, preventieve veld effect heeft. Dit neemt niet weg dat de totale uitgaven voor jeugdhulp gestegen zijn. In 2024 zien we met name de kosten stijgen voor jeugd-ggz, ambulante jeugdhulp, dagbehandeling, jeugdbescherming en crisis. De totale kosten voor jeugdhulp met verblijf, een van de zwaardere categorieën jeugdhulp, en kindergeneeskunde zijn in 2024 gedaald. Het jeugdhulpgebruik in Wassenaar is lager dan het landelijke gemiddelde, en met Midden-Delfland het laagste ten opzichte van de gemeenten in de jeugdhulpregio Haaglanden¹.

Met het Sociaal Team Wassenaar (STW) zetten we in op een krachtig preventief lokaal veld, onder andere met een toegang die ook zelf hulp biedt. Daarnaast is de jeugdhulp bij de huisartsen met de praktijkondersteuner jeugd (POH Jeugd) effectief en geborgd. De inzet van de POH Jeugd leidt tot een verschuiving van zwaardere tweedelijns hulp naar lichtere, lokale eerstelijns hulp. Door een uitgebreidere triage zijn de verwijzingen naar jeugdhulp beter passend, en veel verwijzingen naar tweedelijns jeugdhulp worden voorkomen.

Leeswijzer dashboard

Bij het lezen van de tabellen en bijbehorende toelichting is het belangrijk om te weten dat:

- De tabellen, tenzij anders omschreven, betreffen de geïndiceerde jeugdhulp, ook wel tweedelijns of specialistische jeugdhulp genoemd. Dit betreft de jeugdhulp die regionaal is ingekocht door het SbJH namens de H9-gemeenten binnen de jeugdhulpregio Haaglanden.
- In het dashboard zoals dat nu voorligt, wordt ingegaan op het belangrijkste en grootste deel van de geïndiceerde jeugdhulp, namelijk de regionaal ingekochte jeugdhulp en jeugdhulp verstrekt via een persoonsgebonden budget (pgb). De kosten vanuit landelijk en

¹ CBS jeugd, tweede halfjaar 2024: in Wassenaar had 9,3% van de jongeren jeugdhulp ten opzichte van 11,5% in Nederland (www.waarstaatjegemeente.nl).

lokaal ingekochte jeugdhulp zijn hierin niet meegenomen. In 2024 bedroegen de kosten voor geïndiceerde jeugdhulp in totaal € 6,74 miljoen, uitgesplitst in onderstaande tabel.

Inzet vanuit gecontracteerd aanbod regio Haaglanden	€ 5.465.708
Inzet via persoonsgebonden budget (pgb)	€ 155.385
Inzet vanuit lokale maatwerkovereenkomsten	€ 912.254
Inzet vanuit landelijk gecontracteerd aanbod	€ 201.828
Totaal	€ 6.735.176
Overige kosten jeugdhulp (zoals personele lasten, lasten jeugdteam, bijdrage SbjH)	€ 1.123.485
Totale kosten jeugdhulp 2024 (taakveld 6.72 en 6.82)	€ 7.858.661

- De verschillende lokale jeugdhulporganisaties van het STW sinds maart 2024 in hetzelfde registratiesysteem werken, maar dat de rapportages nog onvoldoende zekerheid geven omdat er door de diverse partijen nog niet uniform wordt geregistreerd. Daarnaast moet nog bekeken worden hoe rapportages uit dit systeem zich verhouden tot rapportages m.b.t. de uitvoering van de Jeugdwet, zoals weergegeven in het dashboard (bijlage 2).
- Sinds januari 2021 is in de contracten opgenomen dat declaraties voor jeugdhulp binnen uiterlijk zes maanden ingediend moeten zijn door de aanbieders. Sinds januari 2022 wordt hierop controle uitgevoerd door het SbjH. Hierdoor hebben we sneller een correct overzicht van de daadwerkelijk geleverde hulp. We vragen aan aanbieders hun interne administratieve processen kritisch te bekijken zodat we zicht krijgen op wat daadwerkelijk nodig is en/of geleverd wordt. Declaraties voor het jaar 2024 kunnen nog tot 1 juli 2025 worden ingediend.
- In de toelichting nog geen evidente verklaring kan worden gegeven voor de ontwikkelingen die zijn genoemd. Mogelijke oorzaken die wij als gemeente zien in opvallende ontwikkelingen zullen we toelichten. Voor evidentie van deze verklaringen is echter uitgebreid kwantitatief en kwalitatief onderzoek nodig zowel op lokaal als regionaal niveau binnen de jeugdhulpregio Haaglanden.

Toelichting dashboard

Tabel 1: totale kosten geïndiceerde jeugdhulp

- Op basis van de huidige gegevens zijn de kosten voor de regionaal ingekochte tweedelijns jeugdhulp in 2024 afgerond € 5,47 miljoen. Deze kosten zijn met ongeveer € 380.000 gestegen ten opzichte van 2023, mogelijk door intensievere en langere zorg en tariefverhogingen. Ook andere regiogemeenten in Haaglanden kampen met deze kostenstijging. Hier staat echter tegenover dat in 2024 de kosten voor lokaal maatwerk en inzet van pgb's met € 55.000 licht zijn gedaald. Per saldo is er een stijging van de jeugdhulpkosten met € 418.000.

Tabel 2a t/m 2i: kosten per productcategorie

- De totale kosten voor jeugdhulp met verblijf en kindergeneeskunde zijn gedaald ten opzichte van 2023. Voor jeugdhulp met verblijf zien we ook een overeenkomstige daling van het aantal unieke cliënten. Dit kan te maken hebben met de inzet van preventieve maatregelen in het lokale veld, waaronder de POH Jeugd, de sterkere inzet van jeugdhulp vanuit de toegang, alsook de extra inzet aan ambulante jeugdhulp om verblijf te voorkomen. Dit hangt samen met de ambitie om kinderen zo thuis mogelijk te laten opgroeien en de beweging naar nul gesloten plaatsingen. De kosten voor kindergeneeskunde, die voor het eerst in jaren zijn gedaald, hebben betrekking op medicijnen (incl. controle) die worden voorgeschreven bij veelvoorkomende ggz-classificaties als ADHD of ADD. Deze kostendaling kan samenhangen met de toenemende aandacht voor normaliseren en demedicaliseren, ook onder de huisartsen en POH Jeugd.
- De totale kosten voor jeugd-ggz, ambulante jeugdhulp, dagbehandeling, jeugdbescherming en crisis zijn relatief veel gestegen ten opzichte van 2023. Een mogelijke verklaring hiervoor is de toenemende complexiteit van problematiek die deels voortkomt uit maatschappelijke prestatiedruk. Ook de inzet op ambulante jeugdhulp ter voorkoming van jeugdhulp met verblijf kan hieraan een bijdrage hebben geleverd. In 2024 heeft zich een aantal crisissituaties voorgedaan en was er vaker dan in 2023 sprake van onveiligheid en multiprobleemgezinnen waarbij meerdere kinderen uit een gezin uit huis zijn geplaatst, wat ook terug te zien is in de stijging van de kosten en het aantal unieke cliënten in crisis.

Tabel 3 en 4: aantal cliënten

- Het totaal aantal unieke cliënten met een indicatie voor tweedelijns jeugdhulp is in 2024 gedaald ten opzichte van 2023. Een mogelijke verklaring kan de toegenomen inzet vanuit vroegsignalering en preventie zijn (waaronder de POH Jeugd en het STW), waardoor jeugdigen en gezinnen eerder ondersteuning krijgen en niet doorverwezen hoeven te worden naar specialistische jeugdhulp. We zien met name een daling bij het aantal cliënten in de jeugd-ggz en jeugdhulp met verblijf. Landelijk wordt er hard gewerkt om jeugdhulp zo thuis als mogelijk te laten plaatsvinden, waarmee het aantal kinderbeschermingsmaatregelen en (gesloten) plaatsingen van jeugdigen ook afneemt.
- Het aantal cliënten met dagbehandeling, crisis en kindergeneeskunde is gestegen ten opzichte van 2023. In 2024 heeft zich een aantal crisissituaties voorgedaan, wat ook terug te zien is in het aantal unieke cliënten en de kosten. Het aantal unieke cliënten in kindergeneeskunde is net zoals de voorgaande jaren gestaag gestegen. Hier staat echter wel een kostendaling tegenover, wat te maken zou kunnen hebben met de toenemende aandacht voor demedicaliseren.

Tabel 5 en 6: gemiddelde kosten per cliënt

- Een opvallende stijging zit in de gemiddelde kosten per cliënt voor de categorie ambulante jeugdhulp en dagbehandeling. Deze stijging kan inherent zijn aan een langere duur van trajecten naar aanleiding van toegenomen complexiteit van problematiek en dus intensiviteit van de hulp. Ook kan de kostenstijging voor ambulante jeugdhulp te maken hebben met de daling van het aantal unieke cliënten in jeugdhulp met verblijf. Door de inzet van meer ambulante jeugdhulp, kan verblijf namelijk voorkomen worden.

- De gemiddelde kosten per cliënt voor jeugdbescherming zijn gestegen, terwijl het aantal unieke cliënten in de jeugdbescherming nagenoeg gelijk is gebleven. Een verklaring hiervoor kan zijn de toegenomen complexiteit van de problematiek, een langere trajectduur of organisatorische factoren inherent aan de voortdurende crisis in de jeugdbescherming (hogere tarieven, personeelstekort, hoge caseload, extra investeringen).
- Een opvallende daling zit in de gemiddelde kosten per cliënt voor de categorie kindergeneeskunde. Hoewel het aantal unieke cliënten daar al jarenlang gestaag toeneemt, zien we hier voor het eerst een daling van de gemiddelde kosten per cliënt. Dit kan te maken hebben met de toenemende aandacht voor demedicaliseren, ook onder huisartsen.
- Wat ook opvalt zijn de gemiddelde kosten voor maatwerkarrangementen jeugd. In 2021 en 2022 werd hiervan nog gebruik gemaakt, erna niet meer. Omdat het een zeer beperkt aantal cliënten betreft in deze categorie (<5), zien we de gemiddelde kosten ook fluctueren.
- De gemiddelde kosten per cliënt voor bijna alle productcategorieën zijn gestegen ten opzichte van 2023. Deze ontwikkeling van hogere kosten per cliënt wijst op een algemene en algehele verzwaring van de gemiddelde hulpvraag die we ook in de regio zien.

Tabel 7 en 8: jeugd-ggz en persoonsgebonden budget (pgb)

- Het totaal aantal cliënten met een indicatie jeugd-ggz is licht gedaald, terwijl de totale kosten voor jeugd-ggz zijn gestegen. Onder basis-ggz wordt enkelvoudige behandeling verstaan, bijvoorbeeld cognitieve gedragstherapie of omgaan met druk gedrag en spanningen. Van specialistische ggz is sprake als de behandeling zich richt op een jeugdige met een classificatie zoals behandeling bij autisme of depressie. Hoogspecialistische ggz wordt ingezet bij zeer ernstige gedragsproblematiek, zoals bij jeugdigen met ernstige traumaproblematiek, eetstoornissen of suicidegedrag.
- Uit tabel 7a valt op te maken dat zowel de totale kosten voor basis-ggz, als specialistische en hoogspecialistische jeugd-ggz zijn gestegen. Dit hangt deels samen met een stijging van het aantal jeugdigen in de basis-ggz. De grootste kostenstijging zit bij specialistische jeugd-ggz en bij ernstige enkelvoudige dyslexie, terwijl het aantal unieke cliënten daar gedaald is. Dit zou kunnen duiden op de inzet van intensievere en langere trajecten.
- Een pgb kan verstrekt worden als een jeugdige en/of ouders met een indicatie voor jeugdhulp gemotiveerd gebruik willen maken van een jeugdhulpaanbieder die niet gecontracteerd is binnen de regio Haaglanden. Een pgb kan ook verstrekt worden indien er jeugdhulp nodig is waarvoor er binnen de regio geen contracten zijn. Het totaalbedrag aan verstrekte pgb's is gedaald ten opzichte van 2023, evenals het aantal unieke cliënten. Van het totaal toegekende pgb's is ongeveer 69% verzilverd. De resterende 31% valt vrij, er wordt namelijk gebudgetteerd op werkelijke uitgave en die 31% is het verschil tussen toekenning en werkelijke uitgave. Redenen waarom een pgb niet volledig verzilverd wordt zijn o.a. dat de cliënt minder zorg inzet dan vooraf ingeschat, er vindt tussentijdse beëindiging of wijziging van het pgb plaats (bijvoorbeeld een overstap naar zorg in natura, of de Wet langdurige zorg) of de zorg wordt niet geleverd of gedeclareerd door de budgethouder. Overigens komt het verzilveringspercentage van 69% niet overeen met het

verzilveringspercentage in de tabel. Dit foutieve percentage (29%) komt voort uit een foutieve link met data van de Sociale Verzekeringsbank.

Regionale ontwikkelingen 2024

De regionale trends en ontwikkelingen worden omschreven in de bijlage Regiovisie monitor jeugdhulp Haaglanden 2024. Vanuit de regionale ambities zoals verwoord in de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026 sturen we op deze ontwikkelingen (via het Uitvoeringsplan jeugdhulp Haaglanden). Deze ontwikkelingen zijn ook zichtbaar in de data zoals gepresenteerd in het dashboard jeugd. Hieronder enkele voorbeelden:

- In 2023 zagen we dat weliswaar het aantal jeugdigen dat in de regio Haaglanden jeugdhulp ontving vrijwel stabiel was, maar dat de uitgaven per jeugdige bleef stijgen vanwege een stijgende complexiteit en weinig doorstroom- en afschaalmogelijkheden wegens wachtlijsten. In 2024 zet deze stabilisatie van aantal cliënten regionaal door. Voor Wassenaar zien we zelfs een daling van het aantal jeugdigen dat jeugdhulp ontvangt. Dit kan wijzen op een toename van casuïstiek die door het STW wordt opgepakt.
- De kosten blijven regionaal en lokaal toenemen, en daarmee stijgt ook de financiële druk op gemeenten. Deze kostenstijging duidt op een algemene verzwaring van de ingezette jeugdhulp. Een andere verklaring is dat als gemeenten lokaal meer lichtere hulp bieden, de zwaardere problematiek wordt opgevangen met regionaal ingekochte jeugdhulp. Omdat dit duurdere trajecten betreft, stijgen dan ook de gemiddelde kosten per cliënt. Andere mogelijke verklaringen zijn tariefsverhogingen die voor een aantal verblijfsproducten in 2024 zijn doorgevoerd en de caseloadverlaging in de jeugdbescherming.
- In de Regiovisie Jeugdzorg Haaglanden 2021-2026 zijn de 'beweging van nul' uithuisplaatsingen' en 'zo thuis mogelijk opgroeien' belangrijke ambities. Ook de landelijke Hervormingsagenda Jeugd stelt dat voorkomen moet worden dat kinderen geplaatst worden in de residentiële jeugdhulp. Als dit niet mogelijk is, hebben residentiële plaatsingen in kleinschalige, regionaal georganiseerde vormen de voorkeur. In 2024 heeft de jeugdhulpregio Haaglanden stevig ingezet op het realiseren van kleinschalige, passende vormen van opvang dicht bij huis. De regio zet zich in om het aantal plaatsingen omlaag te brengen dan wel te verkorten. Deze aanpak wordt verder uitgewerkt in het segment verblijf voor de nieuwe inkoopronde van jeugdhulp per 2027. De ambitie om zo thuis mogelijk op te groeien wordt breed gedragen en zien we ook terug in de cijfers in de regio Haaglanden. Ook in de gemeente Wassenaar is het aantal unieke cliënten jeugdhulp met verblijf afgenomen, zie tabel 4c van het dashboard.
- In 2024 zijn er in de regio Haaglanden belangrijke stappen gezet om de werkdruk bij jeugdbeschermers te verlagen en de situatie in jeugdbescherming verder te verbeteren. Ook zet de daling van het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen verder door, net als het aantal aanmeldingen bij de Jeugdbeschermingstafel. Het uitgangspunt blijft: zo min mogelijk jeugdbeschermingsmaatregelen door een zoveel mogelijk preventieve, gezinsgerichte en integrale aanpak van de (dreigende) onveiligheid. Hiermee sluit de Regiovisie aan bij de 'beweging van nul' maatregelen en uithuisplaatsingen. Uit de Regiovisie monitor van 2024 blijkt dat in de jeugdhulpregio Haaglanden het aantal jeugdigen in jeugdbescherming is afgenomen, evenals het aantal

jeugdbeschermingsmaatregelen. In de gemeente Wassenaar is het aantal jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel nagenoeg gelijk gebleven.

- In 2024 heeft de regio Haaglanden belangrijke stappen gezet om wachttijden in de jeugdhulp aan te pakken, met speciale aandacht voor kinderen in kwetsbare situaties. Ondanks deze inspanningen blijven wachttijden een urgent probleem, vooral voor jeugdigen met complexe problematiek. De wachttijd kan in sommige gevallen schadelijk zijn, doordat de situatie van het kind of gezin tijdens het wachten verslechtert. Om dit te voorkomen, is een regionaal afwegingskader voor schadelijk wachten geïmplementeerd, waarmee hulp op basis van urgentie beter kan worden ingezet. Om verdere verbeteringen te realiseren, blijft actief wachtlijstbeheer essentieel. Daarbij is het belangrijk dat aanbieders, gemeenten en landelijke partners gezamenlijk optrekken, data beter benutten, voldoende betaalbaar en geschikt vastgoed realiseren en meer investeren in het werven en behouden van gekwalificeerd personeel.

Lokale ontwikkelingen

Naast regionale ontwikkelingen en trends, hebben we ook te maken met een aantal lokale ontwikkelingen:

- In bijlage 4 geven we een overzicht van de data en stand van zaken van de lokale maatregelen jeugd in Wassenaar, die middels het raadsbesluit van 1 april 2021 (Z/21/050807/231370) zijn aangenomen om de overschrijdingen op de jeugdhulp om te buigen. In deze bijlage wordt ingegaan op de afzonderlijke maatregelen om het lokaal veld te versterken en stevig in te zetten op preventieve hulp dichtbij huis. Met deze lokale maatregelen proberen we allereerst in te zetten op het bieden van lichtere hulp. Hierbij kan gedacht worden aan de inzet van kortdurende begeleiding basis-ggz van de POH Jeugd en de lichte jeugdhulp (zoals intensieve ambulante gezinsbegeleiding) die beschikbaar is binnen het STW en daarin versterkt wordt vormgegeven.
- Twee keer per jaar vindt er een evaluatie plaats met de POH's Jeugd. Uit de laatste evaluatie is gebleken dat zij voornamelijk hulpvragen en problematiek zien op het gebied van trauma, angst, sociale media, prestatiedruk en pesten. Ook zien zij regelmatig jonge kinderen waarbij het gaat over hoogsensitiviteit, hoogbegaafdheid en adhd. Moeilijkere hulpvragen spelen met name op het gebied van 18-jarigen, jongeren met schoolse problematiek (voortgezet onderwijs), criminaliteit/geweld en bij kinderen van expats.
- De meest complexe jeugdhulptrajecten zijn de kostbaarste jeugdhulptrajecten. Deze zijn niet in het dashboard weer te geven. In onderstaande tabel zijn de cliënten met de kostbaarste jeugdhulptrajecten uitgesplitst naar de top 15 en top 5 en naar de drie jeugdhulpcategorieën met de hoogste totale kosten. Dit relatief kleine aantal cliënten zorgt vanwege (zeer) complexe problematiek voor een groot deel van de totale kosten. Hoewel het aandeel van deze cliënten in de totale kosten de afgelopen jaren overigens nagenoeg gelijk is gebleven, zien we dat de kosten voor de 15 duurste trajecten jeugdhulp met verblijf in 2024 zijn gedaald met ongeveer € 200.000.

Product	15 duurste JH-trajecten totaal	15 duurste JH-trajecten gemiddeld	5 duurste JH- trajecten totaal	5 duurste JH-trajecten gemiddeld
Jeugdhulp met verblijf	€ 509.000	€ 34.000	€ 182.000	€ 36.000
Jeugd-ggz	€ 420.000	€ 28.000	€ 367.000	€ 73.000
Ambulante jeugdhulp	€ 207.000	€ 14.000	€ 75.000	€ 15.000
Totaal	€ 1.136.000	€ 76.000	€ 624.000	€ 124.000

Tabel 1. Kosten meest intensieve jeugdhulptrajecten 2024